

Izveštaj Generalnog sekretara o Misiji privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu

I. Uvod i prioriteti Misije

1. Ovaj izveštaj podnosi se shodno Rezoluciji 1244 Saveta bezbednosti (1999), kojom je Savet uspostavio Misiju privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK) i kojom se od mene zahteva da u redovnim intervalima podnosim izveštaje o sprovođenju mandata. Izveštajem su obuhvaćene aktivnosti UNMIK-a i sa njima povezana dešavanja, u periodu od 16. septembra 2019. do 15. marta 2020.
2. Prioriteti Misije ostaju unapređivanje bezbednosti, stabilnosti i poštovanja ljudskih prava na Kosovu i u regionu. U daljem ostvarivanju svojih ciljeva, UNMIK nastavlja svoje konstruktivno angažovanje sa Prištinom i Beogradom, sa svim zajednicama na Kosovu, i sa regionalnim i međunarodnim akterima. Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) i vojne snage na Kosovu (KFOR) nastavljaju da obavljaju svoje uloge u okviru Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti (1999). Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (EULEKS) i dalje je prisutna na Kosovu u skladu sa saopštenjem Predsednika Saveta bezbednosti od 26. novembra 2008 (S/PRST/2008/44) i mojim izveštajem od 24. novembra 2008 (S/2008/692). Agencije, fondovi i programi Ujedinjenih nacija blisko saraduju sa Misijom.

II. Ključna politička i bezbednosna dešavanja

3. Nakon prevremenih parlamentarnih izbora održanih 6. oktobra 2019, na kojima su opozicione stranke napravile snažan prodor, usledio je poduži period prebrojavanja glasova, podnošenja žalbi na izborne nepravilnosti i vođenja koalicionih pregovora, koji je završen formiranjem nove Skupštine Kosova, 26. decembra 2019, i nove vlade, 3. februara 2020. Novonastala politička scena potvrđuje uspon nove generacije političkih lidera i uspeh istaknutih ženskih kandidata, koji se ogleda u do sada najvećoj zastupljenosti žena u parlamentu i izboru prve žene za predsednicu parlamenta. Nova vlada je utvrdila prioritete koji su usmereni na reformu pravosuđa, borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije i na pospešivanje privrednog razvoja.
4. Vanredni parlamentarni izbori sprovedeni su u svih 38 opština na Kosovu, uz izlaznost od 44,56 odsto. Odziv birača u deset kosovskih opština sa srpskom većinom bio je najveći do sada, gde je 48,6 odsto upisanih birača izašlo na glasanje. I pored uredno sprovedenog glasanja, potvrđivanje izbornih rezultata je kasnilo zbog brojnih izbornih žalbi političkih subjekata. Otkrivene nepravilnosti u obrascima za upis i utvrđivanje rezultata navele su Izbornu komisiju za pritužbe i žalbe da naredi ponovno brojanje glasačkih listića na 88 odsto biračkih mesta. Pored toga, 13. oktobra, kosovska policija je evakuisala prostorije u kojima se vršilo proveravanje poštanskog glasanja, pošto je 26 članova Centralne izborne komisije prijavilo simptome alergije nakon kontakta sa glasačkim listićima iz Srbije. Ovaj incident su ispitali tužilaštvo i kosovska policija, ali rezultati njihovih istraga nisu bili saopšteno kraja ovog izveštajnog perioda. Centralna izborna komisija je obradila i prebrojala pošiljku sa 3.782 glasačka listića iz Srbije do 23. oktobra, ali su 7. novembra

ovi glasovi poništeni u žalbenom postupku, na osnovu toga što su listići za poštansko glasanje iz Srbije dostavljeni od strane “neovlašćenih pojedinaca”, a ne redovnom poštom. Poništenjem ovog poštanskog glasanja smanjen je ukupan broj važećih glasova i, sledstveno tome, broj glasova potrebnih za dostizanje izbornog praga od pet odsto. U takvim okolnostima, predizborna koalicija Socijaldemokratske inicijative Kosova, Alijanse novo Kosovo i Partije pravde osigurala je šest poslaničkih mesta.

5. Potvrđeni rezultati, koje je Centralna izborna komisija saopštila 27. novembra, pokazali su da nijedan politički subjekat nije osvojio većinu u Skupštini od 120 poslaničkih mesta. Od partija kosovskih Albanaca, *Vetëvendosje* (“Pokret za samoopredeljenje”) je osvojio 26,27 odsto glasova i 29 poslaničkih mesta, a odmah iza njih je Demokratski savez Kosova sa 24,54 odsto glasova i 28 mesta. Od preostalih albanskih političkih subjekata, Demokratska partija Kosova osvojila je 21,23 odsto glasova i tako obezbedila 24 poslanička mesta. Predizborna koalicija Alijanse za budućnost Kosova i Socijaldemokratske partije Kosova je na četvrtom mestu sa 11,51 odsto osvojenih glasova i 13 mesta. Srpska lista je obezbedila svih deset mesta koja su predstavnicima srpske zajednice zagarantovana, dok predstavnici ostalih nevećinskih zajednica ukupno zauzimaju deset mesta koliko im je zagarantovano. Zastupljenost žena-poslanika u ovom zakonodavnom telu premašila je za dva procenta rodnu kvotu od 30 odsto, a na čelu ove grupe žena su kandidatkinje iz Samoopredeljenja, Demokratskog saveza Kosova i Srpske liste, koje su poslaničke mandate osvojile nezavisno od zakonom određene kvote. Lokalni i međunarodni posmatrači ocenili su da su izbori bili dobro sprovedeni i transparentni. Međutim, Posmatračka misija Evropske unije na Kosovu ukazala je da su izborne kampanje u mestima većinski naseljenim Srbima bile “obeležene zastrašivanjem”.
6. Po završetku izbora usledili su četvoromesečni pregovori Samoopredeljenja i Demokratskog saveza Kosova o formiranju koalicione vlade. Ključno sporno pitanje u ovom procesu bilo je nominovanje kandidata zapredsednika Kosovu 2021. Dana 26. decembra, Skupština Kosova je konstituisana, a kandidat Samoopredeljenja Gljauk Konjufca izabran je za predsednika Skupštine. Iako su poslanici iz Demokratskog saveza Kosova podržali konstituisanje ovog zakonodavnog tela, konačni status predsednika parlamenta rešen je 2. februara, naknadnim dogovorom Samoopredeljenja i Demokratskog saveza Kosova. Prema tom dogovoru, g. Konjufca je napustio svoj položaj 3. februara, čime je većinom glasova omogućen izbor Aljbina Kurtija iz Samoopredeljenja za premijera Kosova i Vjose Osmani iz Demokratskog saveza Kosova za prvu ženu predsednicu parlamenta. Srpska lista se uzdržala od glasanja za sastav vlade, ali je glasala za gđu Osmani u izboru za predsedavajućeg parlamentom. Nova koaliciona vlada sastoji se od dva zamenika premijera, 15 ministara i 35 zamenika ministara, u kojoj Samoopredeljenje i Demokratski savez Kosova drže po šest ministarstava, Srpska lista dva ministarstva, a ostale nevećinske zajednice jedno ministarstvo. Novi kabinet je reorganizovan, broj ministarstava je smanjen u odnosu na prethodno 21 ministarstvo, i po svojoj strukturi najviše je rodno uravnotežen od 2008, budući da se žene nalaze na čelu pet ministarstava.
7. Nova vlada je preduzela prve korake u reagovanju na optužbe za nesavestan rad u javnoj službi za vreme prethodne vlade. U februaru je raspustila Upravni odbor Telekoma

Kosova, koji je u javnom vlasništvu, i poništila konkurs za imenovanje novih javnih beležnika, kojeg su kosovske organizacije civilnog društva i pojedini međunarodni akteri kritikovali jer nije bio transparentan i u skladu sa zaslugama.

8. Dijalog pod okriljem Evropske unije i dalje je u zastoju, iako međunarodni napori na podsticanju njegovog nastavka nisu prestali. Tokom svoje posete Prištini i Beogradu u januaru 2020, novi visoki predstavnik Evropske unije za spoljnu i bezbednosnu politiku/potpredsednik Evropske komisije, Džozep Borel, potvrdio je posvećenost Evropske unije unapređivanju procesa dijaloga. Dana 23. januara, napori Sjedinjenih Država, pod vođstvom specijalnog predsedničkog izaslanika za mirovne pregovore Srbije i Kosova, Ričarda Grenela, doveli su do potpisivanja odvojenih pisama o namerama obeju strana sa nemačkim avio-prevoznikom za obnavljanje direktnog komercijalnog vazdušnog saobraćaja između Beograda i Prištine. Dana 14. februara, predstavnici Beograda i Prištine potpisali su dodatna pisma o ponovnom uspostavljanju železničkog saobraćaja i izgradnji autoputa između ova dva grada.
9. U Prištini, 7. februara, KFOR i Vlada Islanda potpisali su okvirni sporazum u vezi sa otvaranjem dodatnih komercijalnih letova u donjem vazdušnom prostoru iznad Kosova. Prema ovom sporazumu, Island bi pružao usluge vazdušne navigacije u donjem vazdušnom prostoru u okviru opšte nadležnosti KFOR-a. UNMIK je pozdravio ove inicijative, ocenivši da su u skladu s Rezolucijom Saveta bezbednosti 1244 (1999) i Vojno-tehničkim sporazumom iz 1999, i da su prihvatljive i za Prištinu i za Beograd, kao i za ostale ključne aktere.
10. Nakon formiranja kosovske vlade, međunarodni akteri su naglasili potrebu za brzim nastavkom dijaloga Beograda i Prištine. Predsednik Francuske, Emanuel Makron, i državni sekretar Sjedinjenih Država, Majkl R. Pompeo, uputili su, 13. i 14. februara, odvojena pisma premijeru Kurtiju, u kojima pozivaju kosovsku vladu da ukloni sve prepreke u daljim pregovorima, pre svega ukidanjem tarife od 100 odsto na robu iz Srbije i Bosne i Hercegovine. U isto vreme, američki i evropski akteri pozvali su Beograd da zaustavi "kampanju povlačenja priznanja Kosova". Iako su politički lideri u Beogradu i Prištini iznova potvrdili da su voljni da nastave dijalog, taj nastavak su uslovlili međusobno neusaglasivim zahtevima. Premijer Kurti insistira na uvođenju politike "punog tržišnog reciprociteta" i da Beograd prekine svoju kampanju povlačenja priznanja Kosova, dok Beograd ističe potrebu za potpunim i безусловnim ukidanjem tarifa i odustajanjem Prištine od zadobijanja daljih međunarodnih priznanja. Dana 27. februara, premijer Kurti je predložio da tarife budu delimično van snage od 15. marta, a da u potpunosti budu ukinute 1. aprila, pod uslovom da se Beograd obaveže da će ukinuti sve prepreke u bescarinskoj trgovini i prekinuti "neprijateljsku kampanju". Gospodin Kurti je kazao da će ukoliko Beograd ne bude ispunio ove uslove, Priština postepeno primenjivati "princip reciprociteta" u trgovinskim, ekonomskim i političkim odnosima i od 15. juna 2020. ponovo uvesti prvobitnu tarifu. Međutim, koalicioni partner u vladi, Demokratski savez Kosova, pozvao je na potpuno ukidanje tarife umesto postepenih mera koje je predložio Premijer. Zbog suprotstavljenih stavova u samoj vladajućoj koaliciji, g. Kurti je 15. marta saopštio da će tarifa od 100 odsto ostati na snazi dok kabinet ne postigne konsenzus odaljim koracima.

11. Kosovski predsednik Hašim Tači, nakon sastanka s Predsednikom Srbije Aleksandrom Vučićem, 2. marta, u Beloj kući u Vašingtonu, naglasio je “neophodnost mirnog rešavanja pitanja između Kosova i Srbije” i “mogućnost postizanja konačnog sporazuma”. Dana 15. marta 2020, Skupština Kosova je usvojila uredbu kojom se potvrđuje opredeljenost Prištine za vođenje političkih pregovora sa Beogradom koji bi doveli do uzajamnog priznavanja. U njoj se iznova potvrđuje i mandat kosovske vlade za vođenje dijaloga sa Beogradom u skladu sa Ustavom i odlukom Ustavnog suda iz juna 2019 (vidi S/2019/797/para.7), i navodi da se o “teritorijalnom integritetu i unitarnom karakteru” Kosova ne može pregovarati.
12. Kad je reč o bezbednosnoj situaciji na Kosovu, došlo je do nekolicine incidenata u kojima su mete bili verski objekti i groblja. U oktobru su se desile krađe u dve pravoslavne crkve u Vučitrnu i jednoj u Štrpcu, a u decembru su ukradena dva spomenika iz katoličke crkve u Peći. Vandalizam je takođe zabeležen u septembru, na verskim objektima protestantske zajednice u Gnjilanu, a u novembru na objektima islamske zajednice u Prizrenu. Oskrnjavljeno je i nekoliko nadgrobnih ploča na srpskim grobljima u Lipljanu i Istoku. Moj specijalni predstavnik je izrazio ozbiljnu zabrinutost zbog oskrnavljanja nadgrobnih spomenika na pravoslavnom groblju u Lipljanu, gde se sličan incident dogodio i u julu 2019 (S/2019/797, stav 11).
13. Tokom ovog izveštajnog perioda pojačano je krivično gonjenje krivičnih dela terorizma. Od 16. septembra 2019. do 25. februara 2020, podignute su optužnice protiv 35 lica (24 žene i 11 muškaraca), a njih 23 (17 žena i šest muškaraca) je osuđeno po optužbama za krivična dela terorizma. Među osuđenima, 16 žena i trojica muškaraca bili su deo grupe od 110 osoba (74 dece, 32 žene i četiri muškarca) koje su vraćene iz Sirijske Arapske Republike na Kosovo u aprilu 2019 (S/2019/461, para. 16). Sve žene su priznale krivicu za “organizovanje i učestvovanje u terorističkoj grupi”, i određene su im uslovne kazne od dve do tri godine zatvora i obavezno psihološko savetovanje. Trojica muškaraca dobili su kazne koje se kreću od šest meseci do pet i po godina zatvora. Deca, njih 74, nastavili su da žive kod svojih rođaka. Misija je nastavila da prati ove predmete, kao i šire procese reintegracije, u koordinaciji sa timom Ujedinjenih nacija na Kosovu i međunarodnim akterima. Tokom perioda razmotrenog u ovom izveštaju, Međunarodna organizacija za migracije pružila je podršku Odseku za prevenciju i reintegraciju u Ministarstvu unutrašnjih poslova u vidu izrade smernica za proces reintegracije i zajedničkih procena specifičnih slučajeva i potrebe za reintegracijom, kao i podršku u izgradnji kapaciteta za lokalne i centralne organe vlasti kako bi ovaj proces bio olakšan.

III. Sever Kosova

14. U središtu političkih dešavanja na severu Kosova bili su oktobarski vanredni parlamentarni izbori. Srpska lista je pobedila sa značajnim preimućtvom u sve četiri severne kosovske opštine, u kojima je zabeležen do sada najveći odziv birača, osvojivši između 81 i 92 odsto glasova.

15. Dana 28. februara, Vlada Kosova raspustila je Nadzorni odbor rudarskog preduzeća Trepča zbog, kako se navodi, povreda fiducijarnih dužnosti i lošeg upravljanja imovinskim sredstvima i postupcima zapošljavanja. Ovoj odluci vlade prethodili su protesti potencijalnih radnika ovog rudarskog preduzeća, koji su u južnoj Mitrovici trajali više od dve sedmice i na kojima se tvrdilo da praksa zapošljavanja u preduzeću nije zasnovana na sposobnostima i da podleže neprimerenom političkom uticaju.
16. U decembru 2019, Specijalno tužilaštvo Kosovapodiglo je optužnicu protiv šest osoba (petorice muškaraca i jedne žene) za ubistvo srpskog političara Olivera Ivanovića u januaru 2018. Optuženi se terete za učestvovanje u organizovanoj kriminalnoj grupi na severu Kosova. Među optuženima su dvojica policijskih službenika koji se terete za neispunjenje dužnosti obezbeđivanja mesta zločina i za prikrivanje ili uništavanje dokaza. Na prvom saslušanju, održanom 11. februara u Osnovnom sudu u Prištini, svi optuženi su izjavili da nisu krivi za krivična dela po optužnici. Dana 2. decembra, direktor Kancelarije za Kosovo i Metohiju Vlade Srbije, Marko Đurić, kao i Srpska lista, doveli su u pitanje kredibilitet i nepristrasnost sudskog procesa i optužili Prištinu da ne saraduje sa srpskim organima na istrazi.

IV. Povratak, pomirenje, kulturno nasleđe i odnosi među zajednicama

17. Tokom ovog izveštajnog perioda, Kancelarija visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) zabeležila je 152 dobrovoljna povratka pripadnika nevećinskih zajednica koji su bili raseljeni izvan Kosova i na Kosovu. Među povratnicima je 75 žena i 77 muškaraca (87 Srba, 33 Roma, 28 Egipćana i četvero Aškalija). Ovim je ukupan broj raseljenih pripadnika nevećinskih zajednica koji su pronašli trajno rešenje na Kosovu od 2000. godine porastao na 28.358, od toga 13.919 žena i 14.439 muškaraca (12.091 Srbin, 7.634 Egipćanina i Aškalija, 3.968 Roma, 1.875 Bošnjaka, 1.464 Goranca, 1.282 Albanca, 21 Crnogorac, 19 Turaka i četvero Hrvata). Preostalo je 16.121 raseljeno lice na Kosovu (7.442 žene i 8.679 muškaraca), kao i 69.627 lica širom zapadnog Balkana sa potrebama povezanim sa raseljenošću, od približno 200.000 raseljenih lica sa Kosova koja žive u regionu, većina njih u Srbiji.
18. Dana 12. februara, UNMIK je, u partnerstvu sa UNHCR-om i kosovskim Ministarstvom za zajednice i povratak, održao prvi u nizu koordinacionih sastanaka sa opštinskim zvaničnicima zaduženim za povratak i zaštitu i unapređenje prava zajednica. Sastanku su prisustvovali predstavnici 11 opština iz gnjilanskog regiona, kao i predstavnici centralne vlasti, civilnog društva i međunarodne zajednice. Učesnici su razgovarali o glavnim izazovima koji utiču na raseljena lica i dobrovoljni povratak, i saglasili se da treba ojačati institucionalnu koordinaciju i saradnju u cilju omogućavanja trajnih rešenja. Drugi sastanak je održan 26. februara, a organizovan je zajedno sa ministarstvima za povratak i zajednice i za lokalnu upravu i administraciju. Prisustvovali su mu predstavnici deset opština iz prištinskog regiona, centralnih organa vlasti, civilnog društva i međunarodne zajednice.

19. Od 25. do 26. novembra 2019, tehnička radna grupa sastavljena od viših predstavnika iz Beograda, Podgorice, Prištine i Skoplja sastala se u Severnoj Makedoniji u okviru regionalne inicijative pod pokroviteljstvom UNHCR-a i OEBS-a, poznate kao "Skopski proces", za podršku trajnim rešenjima za raseljena lica sa Kosova. Učesnici su razmatrali sprovođenje ranije dogovorenih aktivnosti i podržali idejni koncept trajnih rešenja za raseljena lica sa Kosova i na Kosovu, koji pruža okvir za održiva rešenja i poziva na posvećenost i blagovremeno rešavanje pitanja raseljenosti u regionu.
20. Dana 18. novembra 2019, Eparhija raško-prizrenska izrazila je zabrinutost zbog niza kulturnih događaja i verskih službi održanih na ostacima crkve Sv. Nikole u opštini Novo Brdo i nepoštovanja Zakona o specijalnim zaštićenim zonama. Tokom ovog izveštajnog perioda, predstavnici Srpske Pravoslavne Crkve su takođe izrazili zabrinutost zbog nesprovođenja odluke Ustavnog suda od 19. maja 2016, kojom je presuđeno u korist vlasničkih prava Manastira Visoki Dečani na 24 hektara zemlje. Savet za sprovođenje i nadgledanje, koji nadzire specijalne zaštićene zone oko verskih objekata, nije se sastajao tokom ovog izveštajnog perioda zbog dugotrajnog procesa izbora i formiranja vlade.
21. Žene-predstavnice iz zajednica Aškalija, Egipćana i Roma, grupe civilnog društva i predstavnici lokalnih vlasti prisustvovali su, 30. septembra i 15. oktobra 2019, diskusijama o fokusu grupe o osnaživanju žena. Glavna tema ovog događaja, kojeg su organizovali Koordinator Ujedinjenih nacija za razvoj, UNHCR i Entitet Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN-Žene), bili su načini za rešavanje pitanja nedostatka mogućnosti obrazovanja i zapošljavanja i ograničenog pristupa javnim uslugama, što je prepoznato kao glavna prepreka osnaživanju žena u nevelikim zajednicama. UNHCR je takođe nastavio da pruža pomoć pripadnicima zajednica Aškalija, Egipćana i Roma u dobijanju ličnih isprava i rešavanju pitanja građanskog statusa kako bi im se omogućio pristup različitim javnim uslugama. UNHCR je pružio pravnu pomoć za 159 lica (90 žena i 69 muškaraca) u postupcima upisa u matične knjige. Pored toga, pružena je podrška za još 85 lica (49 žena i 36 muškaraca) u dobijanju pristupa obrazovanju i korišćenju socijalne pomoći i imovinskih i penzijskih prava.
22. UNHCR je pružio i psihosocijalnu podršku za 42 osobe iz zajednice Aškalija, Egipćana i Roma, za koje je utvrđeno da su preživeli seksualno i rodno zasnovano nasilje.
23. Nastavljeni su napor da se privuku dobrovoljni doprinosi za namenski fond za podršku zajednica Aškalija, Egipćana i Roma koje su pogođene trovanjem olovom na Kosovu. Ovaj namenski fond je osnovan 2017, shodno preporukama Savetodavne komisije UNMIK-a za ljudska prava. Tokom perioda koji je razmotren u ovom izveštaju, fond nije primio nijedan dodatni doprinos.

V. Vladavina prava i ljudska prava

24. Tokom ovog izveštajnog perioda, kosovski pravosudni sistem podigao je optužnice protiv nekoliko istaknutih pojedinaca. U decembru 2019, Specijalno tužilaštvo Kosova podiglo je optužnicu protiv bivšeg ministara poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, člana Srpske liste, Nenada Rikala, i bivšeg ministra kulture, omladine i sporta i novoizabranog

zamenika Demokratske partije Kosova, Kujtima Gašija, zbog zloupotrebe službenog položaja i ovlašćenja. U februaru, Apelacioni sud je doneo konačnu presudu kojom je nekadašnjeg stalnog sekretara Ministarstva zdravlja, zajedno sa drugim osobljem tog ministarstva, proglasio krivim za zloupotrebu službenog položaja, i u još jednom predmetu potvrdio osuđujuću presudu bez presedana u slučajevima pranja novca i naložio konfiskaciju imovine u vrednosti od skoro milion evra. Istovremeno, svi optuženi u takozvanom “slučaju Pronto”, u koji su umešani visokopozicionirani zvaničnici iz Demokratske partije Kosova, oslobođeni su u januaru prvostepenom presudom Osnovnog suda u Prištini. Tužilac u ovom predmetu dobijao je pretnje smrću preko društvenih medija, u kojima je optuživan što nije izgradio dovoljno čvrst slučaj protiv optuženih lica. Osumnjičeni koji je upućivao pretnje naknadno je uhapšen i određena mu je mera zabrane prilaska.

25. Kosovski sudovi su podigli optužnice i doneli veći broj odluka i u predmetima ratnih zločina. Specijalno tužilaštvo Kosova podiglo je optužnice protiv četvoro lica u tri slučaja u kojima se navodi da su počinjeni zločini nad civilima 1999. u opštinama Priština, Uroševac i Lipljan. Održana su prva saslušanja u ova tri predmeta. Tokom ovog izveštajnog perioda, Apelacioni sud je oslobodio jedno lice optuženo za ratne zločine nad civilnim stanovništvom u opštini Klina 1999, i smanjio je kaznu drugom optuženom sa 14 na 10 godina u predmetu koji se tiče zločina počinjenog u opštini Suva Reka. Suđenje je u toku u druga dva predmeta koji se tiču zločina za koje se navodi da su počinjeni u opštinama Prizren i Peć.
26. Dana 24. februara, nakon što ga je specijalni tužilac obavestio o svojoj nameri da pokrene postupak pred kosovskim specijalizovanim većima, predsednik veća je odredio jednog pretpretresnog sudiju da pregleda optužnice primljene od specijalnog tužioca. Prema važećem pravilniku, sadržaj optužnice je poverljiv, a pretpretresni sudija ima rok od šest meseci od podnošenja optužnice da donese odluku kojom ili potvrđuje ili odbacuje optužnicu.
27. U februaru, pripremni tim za osnivanje kosovske komisije za istinu i pomirenje održao je još jedan krug javnih konsultacija sa članovima civilnog društva i akademskih i lokalnih zajednica na Kosovu, tokom kojih su razmatrani funkcionalni modaliteti takve jedne komisije. Ovaj pripremni tim, koji je oformljen na inicijativu Predsednika Tačija u februaru 2018, čine predstavnici centralnih institucija i grup civilnog društva iz većinskih i nevećinskih zajednica. Međutim, ispitivanje javnog mnjenja, koje je sprovela nevladina organizacija Integra i čiji su rezultati predstavljeni 4. marta, pokazuje da iako postoji opšta javna podrška za inicijative koje bi pomogle da se obelodani istina o događajima iz 1998-1999, većini ispitanika nije poznat pojam prava na istinu i većina njih ne pravi neophodnu razliku između procesa pomirenja između zajednica na Kosovu i šireg političkog dijaloga Beograd i Prištine.
28. UNMIK je nastavio da pruža podršku Radnoj grupi za lica koja se vode kao nestala u vezi sa događajima na Kosovu. U septembru 2019, nakon višenedeljnih nesuglasica oko procedura, prištinska delegacija, u prisustvu beogradske delegacije, predala je posmrtnu

ostatke petoro članova jedne srpske porodice s Kosova Komisiji Crne Gore za nestala lica. Ostaci još dvoje lica, za koje je utvrđeno da su članovi druge srpske porodice, predati su organima u Beogradu početkom septembra. Pozitivan događaj je nastavak aktivnosti Radne grupe u Beogradu, u februaru 2020, gde su obe delegacije pristale na jačanje analitičkih kapaciteta Radne grupe i na zajedničko sprovođenje većeg broja procena potencijalnih grobnih mesta u narednim mesecima. Prema podacima Međunarodnog crvenog krsta za februar 2020, 1.646 lica, od ukupnog broja od 6.064, i dalje se vode kao nestala.

29. U novembru 2019, UNMIK je pomogao održavanje niza sastanaka o izgradnji kapaciteta i izradi planova za Instituciju ombudsmana Kosova i Kosovske agencije za statistiku. Kao rezultat toga, u januaru 2020, potpisan je memorandum o razumevanju između ove dve institucije, kojim se obavezuju da će u prikupljanju, analizi i korišćenju podataka primenjivati pristup s aspekta ljudskih prava i rodne osjetljivosti. Uvođenje rodno aspekta i ljudskih prava u proces prikupljanja podataka poboljšaće praćenje i procenjivanje napretka u poštovanju ljudskih prava i doprineti da obaveze koje su kosovske institucije preuzele na osnovu Agende za održivi razvoj do 2030. budu izvršene uz poštovanje međunarodnog prava ljudskih prava.
30. Rad odlazećeg ombudsmana urodio je značajnim postignućima koja su doprinela unapređenju kulture ljudskih prava na Kosovu. Dobro dokumentovani izveštaji Ombudsmana obezbedili su čvrst temelj za poboljšanje odgovornosti za ljudska prava, što se ogleda u sprovođenju sve većeg broja njegovih preporuka od strane kosovskih organa. Ombudsman je uspešno doprineo sprečavanju torture i drugog okrutnog, nečovečnog i ponižavajućeg postupanja.

VI. Žene i mir i bezbednost

31. Tokom ovog izveštajnog perioda, komisija kosovske vlade zadužena za verifikaciju i priznavanje statusa preživelih žrtava ratnog seksualnog nasilja primila je 143 zahteva, čime je ukupan broj podnetih zahteva od osnivanja ove komisije 2018. porastao na 1.226. Do sada je status preživele žrtve potvrđen za 785 osoba (758 žena i 27 muškaraca). Izazovi i dalje postoje u procenjivanju i rešavanju zahteva, zbog osjetljivosti i složenosti slučajeva. Dana 12. novembra 2019, Institucija ombudsmana Kosova pokrenula je istragu o postupku procenjivanja i rešavanja zahteva, nakon što je primila dve pritužbe od dve osobe čije je zahteve za dobijanje statusa preživele žrtve Komisija odbila. Dana 6. marta 2020, Specijalno tužilaštvo Kosova podnelo je optužnicu protiv nekadašnjeg pripadnika rezervnih snaga srpske policije za zločine za koje se navodi da su počinjeni nad civilnim albanskim stanovništvom na Kosovu u maju 1999, uključujući zločine ratnog seksualnog nasilja. Ovo je prva optužnica koju je lokalno tužilaštvo podiglo za ratni zločin u kontekstu ratnog seksualnog nasilja od prestanka izvršnog mandata Euleksa 2018.
32. Od 25. novembra do 10. decembra 2019, na Kosovu je uz prisustvo više od 100 aktivista obeležena godišnja globalna kampanja "16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja" uz slogan "Oboji svet u narandžasto: Generacija za ravnopravnost protiv silovanja!". Dokumentarni film u produkciji UNMIK-a, "Nisam tvoja imovina", koji prikazuje žene iz različitih etničkih zajednica koje su pretrpele nasilje, sniman je u

11 od 38 kosovskih opština, čime je stvorena platforma koja je ovim ženama omogućila da podele svoje priče i inspirišu druge da i one javno progovore. Grupa za bezbednost i rodna pitanja koju čini više aktera i kojom predsedava entitet UN-Žene, i u kojoj učestvuje i UNMIK, pozvala je novu kosovsku vladu da kao prioritet postavi rešavanje pitanja seksualnog nasilja i pružanje zaštite i podrške preživelim žrtvama.

33. Ujedinjene nacije na Kosovu nastavile su da pomažu unapređivanje političkog učešća žena. Dana 21. septembra 2019, u partnerstvu sa entitetom UN-Žene i Regionalnim ženskim lobijem u jugoistočnoj Evropi, UNMIK je organizovao regionalni okrugli sto u Prištini na temu osnaživanja žena u procesima izgradnje mira i odlučivanja. U razdoblju od decembra 2019. do februara 2020, u partnerstvu sa entitetom UN-Žene i Evropskom unijom, UNMIK je obezbedio obuku iz liderstva za 15 žena-lidera iz svih kosovskih zajednica, kako bi im se pomoglo da uvećaju svoje sposobnosti da utiču na političke i mirovne procese. Deo obuke bilo je i povezivanje s mrežom drugih žena-lidera na srodnim pozicijama i sa starijim mentorima, kao i interakcija sa članovima Evropskog parlamenta i stručnjacima u Briselu.

VII. Partnerstvo, saradnja i izgradnja poverenja

34. Tokom ovog izveštajnog perioda, UNMIK je, u bliskoj saradnji sa timom Ujedinjenih nacija na Kosovu, nastavio sprovođenje preporuka Foruma Ujedinjenih nacija za izgradnju poverenja, koji je održan u Ljubljani, maja 2018. Do sada je 150 institucija, organizacija i pojedinaca preduzelo oko 200 inicijativa u skladu s preporukama Foruma za izgradnju poverenja. Većinu ovih nastojanja predvodilo je civilno društvo, dok supribližno četvrtinu povezanih aktivnosti sprovele institucije na centralnom i lokalnom nivou.
35. U oblasti pravosuđa, UNMIK je nastavio da pruža podršku integraciji i radu pravosuđau okviru sprovođenja preporuka Foruma Ujedinjenih nacija za izgradnju poverenja. Tokom ovog izveštajnog perioda, Centar za pravnu pomoć pri Pravnom institutu Kosova je uz podršku UNMIK-a primio i obradio 233 zahteva za besplatnu pravnu pomoć, koji se odnose na imovinska prava žena (44), prava na rad i penziju (69), prava manjina, interno raseljenih lica, izbeglica i azilanata (35), nasilje u porodici i rodno zasnovano nasilje (27), prava pritvorenika (27) i strateške parnične predmete (31).
36. UNMIK i dalje nastoji da pomogne poboljšanju uspešnosti i delotvornosti pravosudnog sistema kako bi bolje služio građanima, između ostalog i smanjivanjem broja nerešenih predmeta u sudovima na Kosovu u saradnji sa lokalnom nevladinom organizacijom. U novembru 2019, UNMIK i Centar za zastupanje demokratske kulture započeli su projekat čiji je cilj pružanje podrške Osnovnom sudu u Mitrovici u prevođenju sudskih spisa i integraciji mladih srpskih pravnika u pravnu praksu. Isto tako, u novembru 2019, programskim fondovima koje je obezbedio UNMIK, Program Ujedinjenih nacija za razvoj započeo je sprovođenje zajedničkog projekta pomoći osnovnim sudovima u Prištini, Uroševcu i Gnjilanu, obezbeđivanjem prevoda sudskih spisa i obuke za sudske tumače. Dana 19. februara, moj specijalni predstavnik je učestvovao na konferenciji koju je organizovao Centar za zastupanje demokratske kulture, na kojoj se govorilo o oceni

statusa pravosuđa i pravne prakse na severu Kosova, i na kojoj je on obećao stalnu podršku kosovskim institucijama u cilju jačanja pravosuđa. Međutim, izazovi su i dalje prisutni usled nedovoljnih budžetskih sredstava koja se izdvajaju za rešavanje pitanja upotrebe zvaničnih jezika u sudovima i nagomilanih nerešenih predmeta.

37. U okviru šire inicijative za promovisanje jezičkih prava i uklanjanje jezičkih barijera, zbog kojih je zajednicama onemogućeno da u punoj meri ostvaruju svoje osnovne slobode, UNMIK je, 26. novembra 2019, u partnerstvu sa Međunarodnom organizacijom za migracije, pokrenuo prvi standardni onlajn albansko-srpski i srpsko-albanski rečnik. Na ovoj inauguraciji, mojspecijalni predstavnik je naglasio bitnu ulogu jezičkeraznovrsnosti u stvaranju zdrave društvene sredine ipotvrdio posvećenost UNMIK-a daljem ulaganju napora na očuvanju jezičke raznovrsnosti na Kosovu. Do sada je zabeleženo 6.000 aktivnih korisnika ovog onlajn rečnika.
38. UNMIK je nastavio da unapređuje sprovođenje svoje okvirne strategije za mlade, mir i bezbednost. U januaru 2020, UNMIK je, u partnerstvu sa lokalnom multietničkom mrežom mladih graditelja mira, "Ujedinjenim omladinskim akcionim timom", pokrenuo projekat izgradnje kapaciteta čiji je cilj rad na uključivanju mladih iz svih zajednica u lokalne procese odlučivanja kroz jačanje opštinskih omladinskih saveta i planiranje budžeta kojim su obuhvaćene potrebe mladih u deset etnički mešovitim opština. Osim toga, tokom sprovođenja Strategije i Akcionog plana Ujedinjenih nacija protiv govora mržnje, UNMIK je, u saradnji sa "Ujedinjenim omladinskim akcionim timom," organizovao obuku za multietnički tim od 37 mladih blogera i aktivista (20 žena i 17 muškaraca) iz digitalne i medijske pismenosti i o tome kako prepoznati, dekonstruisati i osporiti izraze netolerancije. Tokom obuke, koja je održana od 22. do 24. februara, učesnici su se sastali i sa predstavnicima Resursnog centra za nestala lica, kojeg je osnovao UNMIK, i Kosovskog dokumentacionog centra, i sa njima razgovarali o uticaju medija na tranzicionu pravdu i o ulozi mladih u izgradnji održivog mira. Od septembra 2019. do februara 2020, kao nastavak treće Skupštine mladih u Ujedinjenim nacijama na Kosovu održane 2019, UNMIK i UNICEF su podržali prvi multietnički projekat mladih "Pod jednim nebom". Preko 630 mladih ljudi (370 žena i 260 muškaraca) završili su jednodnevni tečaj o opservacionoj astronomiji i diskutovali o razvoju i obrazovanju u oblasti astronomije na Kosovu i zapadnom Balkanu.
39. Nastavljeno je sprovođenje projekta za mlade uz podršku Fonda Ujedinjenih nacija za izgradnju mira. Ujedinjene nacije na Kosovu, u saradnji sa Udruženjem novinara Kosova, obezbedile su kroz ovaj projekat obuku za preko 60 novinara i studenata novinarstva (38 žena i 23 muškarca) u cilju jačanja kapaciteta da u svojim izveštavanjima primenjuju rodnu perspektivu. Slično tome, u saradnji sa Univerzitetom u Prištini, Ujedinjene nacije su pomogle održavanje niza predavanja međunarodnih i lokalnih akademika radi podizanja svesti više od 400 studenata (231 žena i 185 muškaraca) o važnosti suštinskog učešća žena u izgradnji mira. U okviru istog projekta, nadovezujući se na uspeh postojećih inicijativa mladih koje se sprovode uz podršku Ujedinjenih nacija i njenih partnera, UNICEF je pomogao da 2.000 mladih žena i muškaraca iz različitih zajednica, uključujući 723 adolescenata, razviju veštine neophodne za prepoznavanje izazova unutar

zajednice i za iznalaženje rešenja za ispunjavanje društvenih potreba. Rezultat toga su više od 30 inicijativa koje predvode mladi ljudi.

40. UNMIK je nastavio da pojačava svoje angažovanje sa organizacijama civilnog društva koje se bave ljudskim pravima kako bi doprineo dijalogu među zajednicama i ohrabrio da se na nivou uže zajednice prate povrede ljudskih prava i drugi problemi vezani za ljudska prava. Od 20. do 22. oktobra 2019, UNMIK je organizovao radionicu o međunarodnim mehanizmima izveštavanja o ljudskim pravima za više od 20 predstavnika civilnog društva sa celog Kosova, sa ciljem da ojača kapacitete za praćenje stanja i izveštavanje o ljudskim pravima i da podrži njihovo angažovanje sa mehanizmima Ujedinjenih nacija za ljudska prava.
41. Misija je nastavila da pruža usluge overe dokumenata. Tokom ovog izveštajnog perioda, ukupno je obrađeno 2.213 dokumenata, uključujući 1.211 dokumenata u vezi sa penzijama i 1.002 dokumenta u vezi sa građanskim statusom, odnosno diplome srednjih škola i univerziteta i izvode iz matičnih knjigarođenih, umrlih i venčanih. UNMIK je nastavio da pomaže policijsku saradnju između kosovskih organa i Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije, i pri tom je primljeno i obrađeno ukupno 45 zahteva. UNMIK je takođe pomogao u izdavanju 24 crvene poternice i 15 zahteva za izručenje koje su članice Međunarodne organizacije kriminalističke policije (INTERPOL) uputile Kosovu. Otvoreno je i 875 slučajeva za istragu u bazi podataka Interpola, tako da ukupan broj otvorenih predmeta koji se odnose na teritoriju ili građane Kosova iznosi 957. UNMIK je tokom ovog izveštajnog perioda takođe obradio 6.745 pošiljki zvanične korespondencije u okviru svoje funkcije održavanja veze sa Interpolom.

VIII. Podrška razvoju misije

42. U novembru 2019, UNMIK je postao prva mirovna misija koja je ostvarila ISO 9001:2015 standarde za sistem upravljanja kvalitetom za celokupan proces operacija podrške radu misijena terenu. Sertifikat, čiji je period važenja tri godine, svedoči o naporima Misije da obezbedi da njene operacije podrške budu usmerene na korisnike, transparentne i odgovorne, u skladu s mojom inicijativom za reformu upravljanja u cilju jačanja kulture uspešnosti, transparentnosti i odgovornosti. UNMIK je nastavio da sprovodi svoju trogodišnju Strategiju obezbeđivanja kvaliteta, konsolidovanjem svoje pozicije kao centra izuzetnosti u Poslovnoj inteligenciji (PI). Misija je ostvarila dalji napredak u osposobljavanju svog osoblja u oblasti PI i primenila je upravljačke "kontrolne table" kako bi nadgledala uticaj programskih aktivnosti i drugih inicijativa na terenu koje se odnose na Forum Ujedinjenih nacija za izgradnju poverenja na Kosovu.

IX. Uticaj Kovida19

43. Dana 11. marta 2020, nakon što je Svetska zdravstvena organizacija (SZO) proglasila pandemiju Kovida19, vlada Kosova objavila je određene mere za sprečavanje njegovog širenja, uključujući zatvaranje škola i obustavu putovanja iz zemalja visokog i srednjeg rizika. Dana 12. marta, vlada je osnovala međuagencijsku komisiju, na čijem čelu je

Premijer, sa zadatkom da radi na sprečavanju širenja virusa obezbeđivanjem distribucije sredstava medicinskim centrima i hitnim službama, kao i pripremi smeštaja za pogođena lica. Dana 13. marta, nakon što su potvrđena prva dva slučaja Kovida19 na Kosovu, vlada je preduzela dalje mere, uključujući ograničavanje kretanja ljudi u dve pogođene opštine, zatvaranje svih kopnenih prelaza i obustavu celokupnog međugradskog prevoza i redovnih komercijalnih avio-linija. Dana 15. marta, vlada je proglasila vanredno stanje u javnom zdravstvu, nakon što se broj potvrđenih slučajeva povećao na devet (pet žena, četiri muškarca).

44. Ujedinjene nacije na Kosovu i dalje su u potpunosti operativne, uprkos sprovođenju mera za smanjenje rizika, poput rada na daljinu osoblja čije prisustvo nije neophodno i prelaska na virtualne komunikacione platforme, iako sa ograničenom mogućnošću za sprovođenje programskih aktivnosti i projekata za izgradnju poverenja. U duhu "Jedinstvene UN", Misija i tim Ujedinjenih nacija na Kosovu blisko su koordinisali aktivnosti na pitanjima vezanim za medicinsku prevenciju, pripravnost i reagovanje, između ostalog i primenom odgovarajućih Planova za kontinuitet poslovanja. Uspostavljena je međuagencijska radna grupa kojom predsedava UNMIK, kako bi bila podržana i koordinisana nabavka medicinskog materijala i opreme. Od početka krize, koordinaciju Ujedinjenih nacija sa Ministarstvom zdravlja Kosova predvodili su SZO i Koordinator Ujedinjenih nacija za razvoj. Na kraju ovog izveštajnog perioda, nije bilo potvrđenih slučajeva Kovida19 među osobljem Ujedinjenih nacija na Kosovu.

IX. Zapažanja

45. Nedavni izbori na Kosovu doveli su do mirne tranzicije vlasti nakon što je po prvi put novu vladu formirala dotadašnja opozicija. Stoga rezultati izbora predstavljaju veliku promenu političkog pejzaža na Kosovu, što odražava želju velikog dela stanovništva Kosova za političkom promenom. Nova vlada je postavila ambiciozan program reformi, posebno u oblastima vladavine prava i privrednog razvoja, koje na Kosovu predstavljaju dugogodišnji izazov, i koje su prioriteta UN-a širom sveta. Uspeh pomenutih napora iziskuje političku volju i posvećenost nove vlade, kao i spoljnu podršku. Veća zastupljenost žena u rukovodstvu Skupštine i izvršnoj vlasti je ohrabrujuća i trebalo bi da podstakne veće učešće žena na Kosovu u procesima donošenja odluka, kao i u dijalogu Prištine i Beograda. Vlada i Skupština bi trebalo da uključe sve delove društva, naročito one koji su zapostavljeni i one koji nisu dovoljno zastupljeni, u rasprave o najosetljivijim pitanjima sa kojima se Kosovo suočava.
46. Pored institucionalnih reformi, nastavak procesa normalizacije sa Beogradom nalazi se u prvom planu međunarodnih očekivanja. Od presudnog je značaja da se brzo uklone prepreke za nastavak produktivnog dijaloga. Ohrabren sam ličnom odlučnošću koju je iskazao Visoki predstavnik Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost i potpredsednik Evropske komisije, da predvodi napore za nastavak dijaloga pod okriljem EU. Takođe pozdravljam konkretne korake koje su preduzeli Beograd i Priština, uz

podršku Sjedinjenih Država, na unapređenju povezanosti i regionalne saradnje, posvećujući se radu na stvaranju direktnih vazdušnih, železničkih i putnih veza.

47. Svestan sam postojećih problema, ali me ipak veoma ohrabruju aktivnosti zajedničke Radne grupe za nestala lica Beograda i Prištine, koja nastavlja da radi uz učešće i podršku UNMIK-a, kao i drugih organizacija. Da bi porodice dobile dugo očekivane odgovore, velikanada se polaže u to da će se i nadalje pojavljivati pojedinci sa relevantnim informacijama i komunicirati sa zajedničkom radnom grupom.
48. Odajem priznanje Misiji na unapređenju njene agende za izgradnju poverenja putem niza inicijativa u saradnji sa vladom, civilnim društvom, međunarodnim organizacijama i diplomatskim partnerima. Kroz saradnju sa timom Ujedinjenih nacija na Kosovu, UNMIK se usredsredio na oblasti koje su od presudne važnosti za pomirenje društva na Kosovu i koje su, shodno tome, ključne za dijalog, kompromis i održivi mir. Kolektivni naponi Ujedinjenih nacija usmereni su na osnaživanje žena, mladih, civilnog društva i profesionalnih medija i podršku drugim pozitivnim donosiocima promena širom Kosova. Projekti usmereni na izgradnju institucionalnih kapaciteta i promovisanje višejezičnosti ojačali su podršku Misije kosovskim institucijama u pogledu unapređenja i zaštite ljudskih prava. Nadam se da se pomenuti rad može proširiti kako bi se povezao sa sličnim inicijativama širom regiona.
49. Ponovo želim da naglasim važnost namenskog fonda Ujedinjenih nacija za podršku zajednicama Aškalija, Egipćana i Roma koje su pogođene trovanjem olovom na Kosovu. Naša je zajednička odgovornost da obezbedimo podršku i pomoć pogođenim zajednicama. Fond je do sada dobio samo jedan prilog, stoga još jednom pozivam države članice i druge aktere i organizacije da daju svoj doprinos namenskom fondu.
50. Zahvaljujem se svom specijalnom predstavniku, Zahiru Taninu, i celokupnom osoblju UNMIK-a na energiji, kreativnosti i posvećenosti koju ulažu u rad Misije. Na kraju, ponovo izražavam svoju zahvalnost dugogodišnjim partnerima Ujedinjenih nacija na Kosovu, KFOR-u, OEBS-u, Evropskoj uniji, kao i agencijama, fondovima i programima Ujedinjenih nacija, na njihovom doprinosu i saradnji.

Aneks I

Izveštaj Visokog predstavnika Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost Generalnom sekretaru o aktivnostima Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu od 16. septembra 2019. do 15. marta 2020.

1. Sažetak

Zvaničnici pravosuđa rešili su više problema koje je ustanovila Jedinica za nadgledanje predmeta Euleksa (u okviru svog mandata za nadgledanje), poput eliminisanja potencijalnog neželjenog uplitanja sprovođenjem automatskog nasumičnog izvlačenja prilikom raspoređivanja sudija u sudska veća i izbegavanjem upotrebe fiksnih sudskih veća u Posebnom odeljenju Osnovnog suda u Prištini, kao i obavezivanjem da se preduzmu koraci ka smanjenju visoke stope neproaktivnih sudskih rasprava. Ovakve mere imaju za cilj jačanje pristupa pravosuđu i veću nezavisnost i nepristrasnost sudstva.

Jedinica za nadgledanje predmeta Euleksa nastavila je sa pomnim praćenjem bivših predmeta Euleksa i drugih predmeta visokog profila. Misija je zabeležila malo napretka u istragama takvih predmeta na nivou policije i tužilaštva.

U prilog dijalogu pod okriljem Evropske unije, Misija je nastavila da omogućava tehničko sprovođenje IBM Tehničkog protokola i sporazuma iz dijaloga koji se odnose na slobodu kretanja. U vezi s tim, Ministar unutrašnjih poslova produžio je dve ministarske odluke koje se odnose na vozačke dozvole i dokumenta o građanskom statusu. Misija je takođe nastavila da podržava Osnovni sud u Mitrovici i Odeljenje Apelacionog suda u Mitrovici u okviru sprovođenja Sporazuma o pravosuđu.

Euleks je nastavio da pruža podršku Kosovskoj policiji u oblasti međunarodne policijske saradnje na različitim nivoima. Posredstvom Instituta za sudsku medicinu, pružena je podrška lokalnim saradnicima na pronalaženju i identifikovanju nestalih lica. Osim toga, Misija je nastavila da održava svoje kapacitete za brzu intervenciju, kao druga interventna instanca, i nastavila je da pruža svoju podršku Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu.

2. Aktivnosti Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (EULEKS Kosovo)

2.1. Nadgledanje

Misija je nastavila sa pomnim praćenjem odabranih predmeta i suđenja u pravosudnom sistemu, bivših predmeta Euleksa i drugih ad hok predmeta.

Tokom januara 2020, Sudski savet Kosova usvojio je kriterijume za dodelu sudskih predmeta posredstvom elektronskog sistema u svim sudovima na Kosovu. Time se omogućuje 'nasumično izvlačenje' prilikom dodele predmeta, što će pomoći da se ograniče spoljna uplitanja. Prva automatska dodela predmeta pokrenuta je 18. februara u svim osnovnim sudovima na Kosovu. Savet je takođe najavio da će ispitati razloge velikog broja neproaktivnih sudskih saslušanja i preduzeti mere da se taj broj smanji. Rukovodilac nedavno osnovanog Posebnog odeljenja Osnovnog suda u Prištini obavestio je Euleks da je Posebno odeljenje odlučilo da više neće koristiti fiksna sudska veća

u svojim postupcima. To su tri važne odluke, koje su donete u skladu sa preporukama Misije, od kojih se očekuje da će doprineti boljem pristupu pravosuđu, kao i poboljšanju percepcije nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa na Kosovu. Ipak, nadgledanje pojedinih predmeta visokog profila ukazalo je na znake mogućeg neželjenog uplitanja u sudskim postupcima.

Euleks je nastavio da podržava Jedinicu kosovske policije za istragu ratnih zločina na uspostavljanju nove baze podataka za ratne zločine, uključujući obezbeđivanjem prilagođene obuke na temu efikasnog pretraživanja i upravljanja bazom podataka. Deo pomoći Euleksa odnosi se na izradu sistema za grupisanje sličnih predmeta kako bi njihov broj bio sveden na meru koja je pogodnija za rad. Na zahtev Kosovske policije, Misija će u narednim mesecima nastaviti da pomaže policiji kako bi omogućila da projekat bude uspešno završen. Iako su zapaženi određeni pozitivni pomaci u vezi sa predmetima ratnih zločina, nije bilo napretka u istrazi predmeta visokog profila.

Euleks je uočio značajna poboljšanja u pojedinim aspektima postupanja Kosovske policije u vezi sa slučajevima seksualnog nasilja. To se, između ostalog, odnosi na pravilno upućivanje predmeta drugim institucijama kako bi se obezbedilo očuvanje bioloških dokaza, kao i sve češći nepristrasan pristup i spremnost da se istraže svi mogući aspekti i saznanja. Ipak, primena pristupa usredsređenog na žrtvu, naročito kada se radi o maloletnim licima, i dalje predstavlja izuzetak, i Kosovska policija još uvek nema dovoljno tehničkih sredstava da na odgovarajući način istraži takve slučajeve. Misija je uočila da se često određuju minimalne kazne u slučajevima nasilja u porodici, kao i da nisu uzete u obzir otežavajuće okolnosti, uprkos jasnoj obavezi da se one uzmu u obzir prema novom Krivičnom zakonu.

Podrška Misije višem rukovodstvu Kazneno-popravne službe Kosova (KPSK) nije značajno napredovala imajući u vidu da odlazeća vlada nije donela ni mere ni odluke o novoj strukturi Kazneno-popravne službe, a nije obavljen ni proces zapošljavanjanovogstručnog osoblja. Slično tome, nije bilo napretka u pogledu izmene pravnog okvira koji se odnosi na KPSK.

Prilikom nadgledanja prevoza zatvorenika visokog profila uočeni su manji problemi, uglavnom na tehničkom nivou. U cilju eliminisanja postojećih nedostataka, Misija je obezbedila predloge i preporuke u vezi sa uredbom o transportu zatvorenika, koju je nedavno izradila KPSK.

Zajedno sa drugim međunarodnim akterima, Euleks je podržao izradu strategije i akcionog plana za obuku osoblja KPSK za period 2020-2024. Pored toga, Misija i Tvining Projekat EU zajedno su podržali KPSK u izradi uredbe koja zatvorenima omogućuje rad vankazneno-popravnih objekata, čije je sprovođenje počelo u novembru njenim testiranjem u jednom od objekata. Na zahtev KPSK, Misija je sprovela reviziju uredbe i predstavila svoje zaključke i preporuke. U februaru, Misija je generalnom direktoru KPSK prosledila tematski izveštaj pod nazivom "Osnivanje Jedinice za ocenu i klasifikaciju zatvorenika u Kazneno-popravnoj službi Kosova", koji je obuhvatio dosadašnje korake, uz prikaz intenzivne podrške Misije u ovoj oblasti, kao i preporuke o budućim koracima u tom procesu.

Misija je nastavila da podržava sprovođenje IBM tehničkog protokola proisteklog iz dijaloga pod okriljem EU. Nije bilo novih dešavanja u vezi sa predviđenom izgradnjom šest stalnih zajedničkih prelaza (ZP) između Kosova i Srbije. Srpski organi se i dalje nalaze u privremenim prostorijama (kontejnerima) na zajedničkim prelazima Merdare i Mutivode, iako je izgradnja stalnih ZP na ovim lokacijama završena sredinom 2019. godine.

Misija je nastavila da podržava tehničko sprovođenje sporazuma proisteklih iz dijaloga pod okriljem EU koji se odnose na slobodu kretanja. Na savet Euleksa, Ministar unutrašnjih poslova produžio je dve ministarske odluke, neophodne za primenu pomenutih sporazuma. To se odnosi na odluku kojom se omogućuje zamena srpskih vozačkih dozvola kosovskim, kao i na odluku o prihvatanju srpskih izvoda rođenih, venčanih i umrlih prilikom podnošenja zahteva za dobijanje bilo kog od kosovskih identifikacionih dokumenata.

Misija je nastavila da pruža podršku Osnovnom sudu u Mitrovici i Odeljenju Apelacionog suda u Mitrovici u okviru sprovođenja Sporazuma o pravosuđu koji je postignut uz posredovanje EU.

2.2. Operacije

Euleks je nastavio da podržava Kosovsku policiju u oblasti međunarodne policijske saradnje. Misija je takođe omogućila razmenu informacija između Nacionalnih centralnih biroa Interpola i Jedinice kosovske policije za međunarodnu saradnju u oblasti sprovođenja zakona, pod okriljem Kancelarije za vezu sa Interpolom - Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK). U okviru svoje uloge pružanja podrške Evropolu i Kosovskoj policiji, Euleks je obezbedio kriminalističko-obaveštajnu podršku istragama koje vode države članice EU i treće zemlje, i omogućio razmenu informacija između kosovske policije i Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije. U novembru 2019, Misija je održala radionicu o načelima međunarodne policijske saradnje u oblastiekološkog kriminala, nakon čega je usledila studijska poseta Italiji u decembru.

Institut za sudsku medicinu je nastavio svoj rad na lociranju i identifikaciji nestalih lica, kao i sa pružanjem podrške lokalnim saradnicima. U septembru 2019, Institut za sudsku medicinu je u saradnji sa Euleksom i kosovskom policijom pokrenuo kampanju podizanja svesti, pod nazivom "Progovori na vreme", o važnosti očuvanja bioloških dokaza u slučajevima seksualnog nasilja. Tokom radionica koje su održane u školama širom Kosova, na stotine učenika dobilo je relevantne informacije o ovoj temi.

Specijalna jedinica policije Euleksa nastavila je da održava svoje kapacitete za brzu intervenciju, kao druga interventna instanca. Tokom januara, ova jedinica je sa KFOR-om održala dve vežbe medicinske evakuacije i kontrole mase i nemira. Mere zajedničke obuke sa kosovskom policijom nisu sprovedene.

Euleks je nastavio da podržava Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo u okviru svojih sredstava i mogućnosti.

Aneks II

Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo

U februaru, specijalizovani tužilac je obavestio predsednicu Specijalizovanih veća (SVK) o svojoj nameri da pokrene postupke u skladu s članom 38(4) Zakona o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu. U skladu s tim, predsednica je odredila sudiju za prethodni postupak.

Dana 13. januara, Specijalizovano veće Ustavnog suda proglasilo je prihvatljivim zahtev lica koje je pozvano na sud, u kojem se osporava zakonitost postupka ispitivanja od strane Specijalizovanog tužilaštva. Osim toga, u periodu između septembra i decembra 2019. godine, sudija za žalbe zaposlenih i viši sudija za žalbe zaposlenih usvojili su četiri odluke u vezi sa žalbama zaposlenog osoblja UK koje se odnose na status njihovih ugovora pri SVK i Specijalizovanom tužilaštvu (ST).

Dana 6. januara, SVK su preuzela pritvorski objekat nakon zaključenja pregovora sa Zatvorskom službom Holandije (DJI), u vezi sa troškovima pritvora, pri kraju 2019. godine. Pravilnik o pritvoru je u skladu s međunarodnim standardima, konkretno sa Pravilnikom evropskih zatvora i Standardnim minimalnim pravilima Ujedinjenih nacija za postupanje sa zatvorenicima (Pravila Nelsona Mandele).

Tokom ovog izveštajnog perioda, Sekretarijat je podržao radnu grupu branilaca i zastupnika žrtava na izradi ustava Nezavisnog predstavničkog tela specijalizovanih branilaca i zastupnika (NPTB). Radna grupa se sastala u Hagu u prostorijama SVK kako bi dovršila izradu ustava koji je usvojen 4. decembra od strane branilaca i zastupnika. Usvajanjem ustava, NPTB je formalno osnovano i može se konsultovati sa SVK o izmenama u njegovom pravnom okviru. Prve konsultacije sa NPTB o predloženim izmenama i dopunama u Pravilniku o postupku i dokazima (PPD) održane su u januaru.

Krajem 2019, predsednica je pokrenula Odbor za pravilnik kako bi se razmotrile predložene izmene i dopune u PPD, što se naročito odnosi na ona pravila koja su već testirana tokom istraga i operacija Specijalizovanog tužilaštva.

Predsednica SVK i sekretar tesno su saradivali sa zemljom domaćinom i drugim državama članicama EU. Dana 10. decembra, u svojim prostorijama, predsednica, sekretar i specijalizovani tužilac ugostili su države članice EU i treće države doprinosnice na godišnjem informativnom sastanku. Na ovom sastanku, rukovodioci su govorili o nedavno preduzetim aktivnostima i odgovarali na pitanja učesnika. To je bio četvrti sastanak te vrste sa rukovodiocima kao domaćinima.

U decembru je raspisan konkurs za predlaganje sudija koji će se nalaziti na listi međunarodnih sudija (Lista). Rok za prijave je produžen do 17. marta.

Sudska informativna mreža SVK, mreža koju čini 15 predstavnika NVO sa Kosova i iz Srbije, sastala se 6. februara u Prištini na informativnoj radionici („*outreachworkshop*“). Ova konsultativna radionica bila je usredsređena na pružanje povratnih informacija o specifičnim informativnim proizvodima SVK. Osim toga, mreža je obezbedila dragocen uvid u najbolje načine za prenošenje poruka SVK na lokalnom nivou i pružila povratne informacije o aktivnostima SVK za informisanje i približavanje javnosti, kako bi se one mogle dalje razvijati.

Tokom ovog izveštajnog perioda, na Kosovu je održano 16 sastanaka sa predstavnicima civilnog društva u okviru Programa SVK za informisanje i približavanje javnosti. Pri kraju 2019. godine, program je ušao u drugu fazu. Prva faza je uglavnom bila posvećena uspostavljanju dijaloga sa civilnim društvom na Kosovu i omogućavanju širenja tačnih osnovnih informacije o sudu. Druga faza ima za cilj povećano širenje informacija o Specijalizovanom tužilaštvu široj javnosti, posredstvom tradicionalnih i društvenih medija, kao i bolje razumevanje faze prethodnog postupka i faze suđenja pred SVK.

Kao rezultat aktivnosti ST, Služba odbrane je obradila tri zahteva za pravnu pomoć i s tim u vezi dodelila branioca, a imenovala je i 12 branilaca i tri kobranioca. Trenutno u Imeniku ima 174 branilaca s pravom postupanja pred SVK, od čega 88 branilaca s pravom da zastupaju žrtve. Proces podnošenja prijave je i dalje otvoren.

Tokom ovog izveštajnog perioda, Sekretarijat je povećao svoju administrativnu podršku ST, uključujući u oblastima IT i jezičkih usluga, kako bi se omogućilo da specijalizovani tužilac može da usmeri sve svoje raspoložive resurse na istrage.

Tokom ovog izveštajnog perioda, Specijalizovano tužilaštvo preduzelo je dalje korake u istrazi i nastavilo sa ispitivanjem osumnjičenih lica, žrtava i svedoka, kao i sa prikupljanjem i razmatranjem ostalih dokaza. Kako bi ispunilo svoj mandat, Specijalizovano tužilaštvo zahteva povećano angažovanje i podršku međunarodne zajednice, međunarodnih organizacija i država pojedinačno.

Aneks III

Sastav i brojčano stanje policijske komponente Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (na dan 15. marta 2020)

Država	Žene	Muškarci	Broj
Austrija	1		1
Nemačka	1	1	2
Mađarska		2	2
Ruska Federacija	1	1	2
Turska		1	1
Ukrajina		1	1
Ukupno	3	6	9

Sastav i brojčano stanje vojne komponente za vezu Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (na dan 15. marta 2020)

Država	Žene	Muškarci	Broj
Češka		2	2
Poljska	1	1	
Republika Moldavija		1	1
Rumunija		1	1
Turska		1	1
Ukrajina		2	2
Ukupno		8	8
